

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1468

Vragen van het lid **Spekman** (PvdA) aan de staatssecretaris van Justitie over *het beëindigen van de vrijheidsbenemende maatregel van een gezin uit Azerbeidzjan*. (Ingezonden 11 november 2009)

1 Hoe lang verblijven vreemdelingen gemiddeld in een vrijheidsbeperkende locatie (VBL)?¹

2 Welke voorzieningen hebben vreemdelingen die in een VBL zijn geplaatst? Is het waar dat vreemdelingen er altijd een eigen woonruimte hebben, basisvoorzieningen ter beschikking hebben en te eten en te drinken hebben?

3 Hoeveel vreemdelingen (bij benadering) hebben de afgelopen jaren direct na verblijf in een VBL daadwerkelijk Nederland verlaten? Bij hoeveel vreemdelingen is het vertrek niet gelukt?

4 Als het deze laatste groep vreemdelingen niet is gelukt te vertrekken en zij aangezegd worden het land te verlaten, betekent dit dan feitelijk dat zij op straat worden gezet?

5 Gebeurt dit ook bij gezinnen met kinderen?

6 Gebeurt dit ook met vreemdelingen die wel alles in het werk hebben gesteld om vertrek te realiseren, maar waarbij dat niet is gelukt?

7 Maakt het, indien het vertrekken niet is gelukt, voor de beslissing of de vrijheidsbenemende maatregel/opvang wordt beëindigd, uit of, en in welke mate de vreemdeling heeft meegewerkt aan het vertrek?

8 Wordt aan vreemdelinge, die alles hebben gedaan wat in hun vermogen ligt om vertrek te realiseren, ambtshalve een verblijfsvergunning regulier onder de beperking «buiten schuld» verleend? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

9 In hoeverre heeft het betreffende gezin (de concrete casus naar aanleiding waarvan de eerdere Kamervragen¹ zijn gesteld) meegewerkt aan het vertrek?

10 Is in het bestuursakkoord tussen u en de VNG uit 2007 niet tevens afgesproken dat zoveel mogelijk wordt voorkomen dat ook vreemdelingen die geen rechtmatig

verblijf hebben, met name gezinnen met kinderen, niet op straat worden gezet? Wat is uw interpretatie van het bestuursakkoord?

11 Deelt u de mening dat zoveel mogelijk moet worden voorkomen dat vreemdelingen, zeer in het bijzonder gezinnen met kinderen, op straat belanden terwijl zij wel hebben meegewerkt om Nederland te verlaten maar dit niet is gelukt?

12 Wat doet u al om dit te voorkomen? Wat gaat u nog meer doen?

13 In hoeverre bent u bereid eerder een buitenschuldvergunning te verlenen indien vertrek niet lukt? In hoeverre bent u daartoe bereid als er kinderen in het spel zijn?

14 Welke inspanningen moet de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) hebben verricht om vreemdelingen in aanmerking te laten komen voor een buitenschuldvergunning?

15 Kan in dit kader in het beleid een maximum tijdsduur aan inspanningen om het vertrek te realiseren worden opgenomen om te voorkomen dat gezinnen met kinderen te lang tussen wal en schip vallen en op straat terecht komen?

16
Kunt u concreter dan in de antwoorden op de eerder gestelde Kamervragen in deze zaak aangeven op welk moment precies de vrijheidsbenemende maatregel in de VBL wordt beëindigd? Wat is het criterium in inspanningen, tijd etc.? Spelen daarbij ook capaciteitsoverwegingen een rol?

17
Verwijst de DT&V vreemdelingen vanuit de VBL naar de noodopvang in gemeenten? Zijn de DT&V, de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) op een andere wijze behulpzaam in het vervolgtraject van de vreemdeling, met name om te waarborgen er geen gezinnen met kinderen op straat belanden?

18
In hoeverre spelen de belangen van kinderen een speciale rol in het wel of niet op straat zetten van vreemdelingen (met kinderen)?

19
Welke maatregelen bevat het huidige terugkeerbeleid om te voorkomen dat vreemdelingen op straat worden gezet?

¹ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2009–2010, nr. 529.

Antwoord

Antwoord van staatssecretaris **Albayrak** (Justitie) (ontvangen 4 februari 2010)
Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2009–2010, nr. 842

1
Op dit moment bedraagt de gemiddelde verblijfsduur in de VBL circa 10 weken.

2
Vreemdelingen die in een VBL zijn geplaatst hebben dezelfde basisvoorzieningen als vreemdelingen die in een AZC verblijven, zoals leefgeld, onderdak en verzekeringen.

3
In de periode vanaf 1 februari 2008 tot heden hebben ongeveer 75 vreemdelingen Nederland aantoonbaar verlaten direct na verblijf in de VBL. Circa 135 vreemdelingen zijn in deze periode aansluitend aan het verblijf in de VBL in vreemdelingenbewaring

gesteld. Van deze categorie vreemdelingen is een deel inmiddels gecontroleerd vertrokken uit Nederland.

Ongeveer 220 vreemdelingen zijn in de periode vanaf 1 februari 2008 tot 1 november 2009 vertrokken zonder toezicht.

4 en 5
Ja. De maximale termijn voor het opleggen van de vrijheidsbeperkende maatregel ex artikel 56 Vw2000 is in beginsel 12 weken. Als na ommekomst van deze termijn het vertrek niet kan worden gerealiseerd en er ook geen gronden aanwezig zijn voor toepassing van vreemdelingenbewaring, zal de vrijheidsbeperkende maatregel ex artikel 56 Vw2000 in de VBL worden beëindigd en zal de vreemdeling worden aangezegd Nederland zelfstandig te verlaten. In het geval dat de vreemdeling niet langer recht heeft op verblijf in Nederland rust op hem de plicht Nederland zelfstandig te verlaten. De vreemdeling is zelf verantwoordelijk voor zijn vertrek. Zelfstandig vertrek zonder toezicht past bij het uitgangspunt van het Nederlandse terugkeerbeleid dat de vreemdeling zelf verantwoordelijk is voor het vertrek. Ten aanzien van de categorie vreemdelingen die zelfstandig vertrekt zonder toezicht wordt aangenomen dat het overgrote deel van deze vreemdelingen Nederland op enig moment daadwerkelijk verlaat. Het besluit tot het beëindigen van het onderdak alsmede de beëindiging van de vrijheidsbeperkende maatregel ex artikel 56 Vw2000 in de VBL kan ook worden genomen ten aanzien van gezinnen met kinderen.

6
Indien gedurende het vertrektraject blijkt dat het vertrek niet kan worden gerealiseerd terwijl betrokkene hier wel aan meewerkt, wordt de zaak door de DT&V voorgelegd aan de IND ten behoeve van een ambtshalve toetsing op buiten-schuld. In afwachting van de uitkomst hiervan zal het onderdak in beginsel niet worden beëindigd.

7
Zie de antwoorden op vraag 4, 5 en 6.

8
Indien aan de hand van objectief toetsbare bescheiden is komen vast te staan dat de vreemdeling alles heeft gedaan wat in diens vermogen

ligt om zijn vertrek te realiseren en het niet aan hem te wijten is dat hij Nederland niet kan verlaten, kan hem een vergunning op grond van het buitenschuld-beleid worden verleend. Als de DT&V tijdens het vertrekproces constateert dat er sprake is van «buiten schuld» en de IND hieromtrent adviseert, dan wordt de vreemdeling via de IND uitgenodigd om een «buiten schuld»-aanvraag in te dienen. Als de vreemdeling zelf meent aan het beleid te voldoen, kan hij ook uit eigen beweging een dergelijke aanvraag indienen.

9
Het desbetreffende gezin heeft nauwelijks gewerkt aan het realiseren van het vertrek naar het land van herkomst. Tijdens de meer dan vijftien vertrekgesprekken die door de DT&V met de familie zijn gevoerd, hebben betrokkenen meerdere malen aangegeven dat zij niet willen werken aan terugkeer naar het land van herkomst. Daarnaast hebben de betrokken vreemdelingen meerdere malen geweigerd medewerking te verlenen aan het indienen van een aanvraag tot afgifte van een (vervangend) reisdocument en hebben zij geen enkele actie ondernomen om documenten te verkrijgen waaruit hun nationaliteit en identiteit blijkt.

10 t/m 12
De inhoud van het bestuursakkoord dat ik in mei 2007 met de VNG heb afgesloten, onderstreept het belang dat ik eraan hecht om het op straat terecht komen van vreemdelingen, onder wie gezinnen met kinderen, na ommekomst van de 28-dagen termijn te beperken. Asielzoekers krijgen daarom na een definitieve afwijzing van het asielverzoek nog een termijn van 28 dagen om hun vertrek zelfstandig te realiseren. Indien deze periode niet voldoende blijkt te zijn, bestaat er tevens de mogelijkheid om de vreemdeling nog voor een periode van maximaal 12 weken in een VBL te plaatsen, waar verder aan het vertrek kan worden gewerkt. Voorts is in de brief «Naar een effectievere asielprocedure en een effectiever terugkeerbeleid» (TK 2007–2008, 29 344, nr. 67) aangekondigd dat ook asielzoekers van wie het asielverzoek in de AC-procedure wordt afgewezen, voor opvang in aanmerking zullen komen. Daarmee kan worden voorkomen dat zij op straat terecht komen voordat zij het vertrek uit

Nederland hebben kunnen realiseren. Naar verwachting zal dit medio 2010 ingaan. Daarmee spant de overheid zich maximaal in om asielzoekers de gelegenheid te bieden om vanuit een situatie van opvang het zelfstandige vertrek te realiseren. Het Nederlandse beleid is echter uitdrukkelijk niet gericht op het verstrekken van oneindige opvang aan vreemdelingen. De eigen verantwoordelijkheid van de vreemdeling voor zijn vertrek is en blijft het uitgangspunt van het terugkeerbeleid. Als de vreemdeling deze verantwoordelijkheid niet neemt, is het niet aan de overheid om vervolgens de verantwoordelijkheid voor het verschaffen van onderdak aan de vreemdeling op zich te nemen.

13

Het beleid is erop gericht om zo snel mogelijk een vergunning te verlenen zodra objectief is komen vast te staan dat de vreemdeling buiten zijn schuld Nederland niet kan verlaten. Het is daarbij niet relevant of er al dan niet kinderen in het spel zijn.

14

Terugkeer is primair de verantwoordelijkheid van de vreemdeling zelf. De DT&V kan de vreemdeling daarbij faciliteren. Om in aanmerking te komen voor een verblijfsvergunning op grond van het buitenschuld-beleid, dient de vreemdeling dan ook zelf aan te tonen dat hij buiten zijn schuld Nederland niet kan verlaten. In de voorwaarden voor het verkrijgen van een verblijfsvergunning op grond van het buitenschuld-beleid staat onder meer dat de vreemdeling moet hebben verzocht om bemiddeling van de DT&V bij het verkrijgen van de benodigde documenten van de autoriteiten van het land waar hij naar toe kan gaan, welke bemiddeling niet het gewenste resultaat heeft gehad. De bemiddeling die de DT&V in de regel biedt aan vreemdelingen die daarom verzoeken, betreft een onderzoek naar de mogelijkheid of de vreemdeling Nederland kan verlaten anders dan op basis van een laissez-passer (lp), bijvoorbeeld met een EU-staat, op basis van een Terug- en Overnameovereenkomst of op basis van een gelegde claim op de aanvoerende vervoerder. Is dit niet het geval dan zal de DT&V – samen met de betrokken vreemdeling – overgaan tot het opstarten van een

lp-aanvraag. Op grond van die aanvraag onderhoudt de DT&V contact met de desbetreffende diplomatieke vertegenwoordiging en bewaakt de DT&V de voortgang van deze aanvraag.

15

Het begrip «buiten schuld» dient te worden opgevat als een objectief criterium, hetgeen betekent dat de vreemdeling aan de hand van objectief toetsbare bescheiden moet kunnen aantonen dat de betrokken autoriteiten van het land van herkomst of van het land alwaar de persoon verblijf heeft (gehad), geen toestemming zullen verlenen voor zijn terugkeer. De termijn waarbinnen duidelijkheid kan worden verkregen over de vraag of dit aan de orde is hangt van veel verschillende factoren af, waaronder de handelwijze van de vertegenwoordiging van het land van herkomst en de snelheid waarmee de vreemdeling zelf de benodigde inspanningen verricht om zijn identiteit en nationaliteit aan te tonen. Uiteindelijk gaat het niet om de vraag of er gedurende een specifieke periode aan het vertrek is gewerkt, maar in hoeverre er op een zodanige manier aan het vertrek is gewerkt dat objectief is komen vast te staan dat betrokkene buiten zijn schuld Nederland niet kan verlaten. Het instellen van een maximum tijdsduur acht ik tegen die achtergrond niet wenselijk.

16

Zoals ik reeds heb aangegeven in de beantwoording van eerdere kamervragen in deze zaak, kan niet in het algemeen worden aangegeven wanneer de maximale inspanning is verricht om daadwerkelijk vertrek uit Nederland te realiseren. Dit is inherent aan de werkwijze van de DT&V die wordt gekenmerkt door maatwerk. De conclusie dat geen andere mogelijkheid rest dan het beëindigen van de opvang en het beëindigen van de vrijheidsbeperkende maatregel wordt genomen na een zorgvuldig en intensief uitgevoerd vertrektraject. De maximale termijn voor het opleggen van de vrijheidsbeperkende maatregel ex artikel 56 Vw2000 bedraagt in beginsel 12 weken. Capaciteitsoverwegingen spelen geen rol in de beëindiging van de opvang en het beëindigen van de vrijheidsbeperkende maatregel.

17

Nee, de DT&V verwijst niet naar de noodopvang bij beëindiging van de vrijheidsbeperkende maatregel ex artikel 56 Vw2000. Zoals is aangegeven in antwoord 12 past het waarborgen dat er geen gezinnen met kinderen op straat belanden niet bij het uitgangspunt dat de vreemdeling zelf verantwoordelijk is voor het vertrek. Wel worden vreemdelingen door de overheid maximaal gefaciliteerd bij het realiseren van het vertrek, en wordt afgewezen asielzoekers de gelegenheid geboden om het vertrek vanuit een situatie van opvang te realiseren.

Om zo veel mogelijk te waarborgen dat er geen gezinnen op straat belanden wordt een zorgvuldig vertrektraject gevolgd waarbij de betrokken vreemdelingen worden gefaciliteerd om zelfstandig te vertrekken. Indien zowel het zelfstandig vertrek als het gedwongen vertrek niet kunnen worden gerealiseerd, zal dit in beginsel leiden tot beëindiging van de voorzieningen, met uitzondering van gevallen waarin het buitenschuld-beleid van toepassing is. De DT&V heeft geen rol in het traject na het beëindigen van de maatregel ex artikel 56, tenzij de desbetreffende vreemdeling weer bij de DT&V in beeld komt door bijvoorbeeld een inbewaringstelling.

18

Voor alle afgewezen asielzoekers geldt dat de overheid zich maximaal inspant om hen de gelegenheid te bieden om vanuit een situatie van opvang het zelfstandige vertrek te realiseren, zodat kan worden voorkomen dat asielzoekers op straat terecht komen. Zie hiertoe ook antwoord 12. Echter, als de vreemdeling de verantwoordelijkheid om het vertrek te realiseren niet neemt, is het niet aan de overheid om vervolgens de verantwoordelijkheid voor het verschaffen van onderdak aan de vreemdeling op zich te nemen. In een dergelijke situatie maakt de aanwezigheid van kinderen dit niet anders. Uitgangspunt is dat ouders eerstverantwoordelijk zijn voor hun kinderen, en dus ook voor hun opvang. Het is primair aan de ouders om bij al hun handelen de belangen van hun kinderen te betrekken.

19

Zie het antwoord op vraag 12.